

Balzac y la joven costurera china

Balzac et la petite tailleuse chinoise, Dai Sijie, 2002

Crida a favor de la lectura, la llibertat de pensament i la imaginació

Luo i Ma, adolescents fills d'intel·lectuals considerats per l'aparell del Partit Comunista Xinès com a «enemics del poble», són enviats per a la seva «reeduació» a una regió rural recòndita. Allà es veuen abocats a la rutina dels treballs forçats i a la poc conreada cultura dels dirigents maoistes. Tanmateix, i gràcies a un altre confinat, els joves tenen accés a una maleta plena de novel·les franceses. El descobriment d'aquest *tesor* ve precedit per l'encontre amb una jove cosidora de la zona. A partir d'aquí s'inicia una relació triangular entre els personatges, que té per eix central l'aprenentatge cultural de la jove.

La Revolució Cultural xinesa

El 1966 Mao Zedong presentava la Revolució Cultural com una campanya de *rectificació* per provocar «el gran salt endavant en la perspectiva mental de les masses» i apropar-les encara més a l'ideal comunista. Tingué com a objectius la lluita contra la separació entre treball manual i treball intel·lectual, entre la ciutat

i el camp, i la consolidació de la victòria ideològica del proletariat.

A nivell pràctic, la Revolució Cultural suposà, d'una banda, la creació de l'anomenada Guàrdia Roja: joves que es disseminaren per tot el país portant arreu les ensenyances maoistes, però no sense afegir morts violentes i actes vandàlics contra tot aquell i tot allò que fos «antirevolucionari». De l'altre, l'enviament de prop de setze milions d'estudiants al camp mentre els joves pagesos els reemplaçaren, amb la idea d'aixecar el nivell cultural als pobles, destruir l'elitisme a les universitats i provocar una transformació qualitativa (ideològica) de la societat xinesa.

En opinió de Mao Zedong, al 1966 Xina es veia amenaçada per un revisionisme polític aburgestat que pertorbava les originàries directius de la Revolució. En realitat, la Revolució Cultural fou la principal coartada per purgar càrrecs alts i mitjos del Partit Comunista Xinès. Després d'onze

anys de reeducació i de sagnants batalles polítiques, el moviment es cloqué amb la mort (natural) de Mao Zedong. Aleshores s'inicià una violenta campanya contra els dirigents estants fins que, a la fi, els tecnòcrates recuperaren el domini del Partit, l'Estat i l'Exèrcit.

Les grans conseqüències de la Revolució Cultural es varen veure, però, en el món de la cultura (censura i persecució) i en tota una generació de joves que sofriren directament la reeducació ideològica. Qui en sobrevisqué i continuà els seus estudis a Xina o a l'exili han testimoniat en les seves obres aquells foscos anys de joventut. En són testimonis escriptors com Gao Xingjian, Premi Nobel de Literatura l'any 2000, o l'anomenada «Cinquena Generació Cinematogràfica», amb directors com Zhang Yimou (*Vivir*, 1994), Chen Kaige (*Farewell My Concubine*, 1993) i Tian Zhuangzhuang (*The Blue Kite*, 1993). El revulsiu cap a la Revolució Cultural està present en

les seves obres a través del conflicte entre l'ortodòxia ideològica i els principis humans de llibertat i amor, amb el rerefons de la història recent xinesa.

El director

Dai Sijie no pot considerar-se del tot com un membre d'aquesta Cinquena Generació xinesa ja que ha desenvolupat la seva carrera professional a França. Tanmateix, *Balzac y la joven costurera china* és el resultat d'una mateixa vivència generacional. Entre 1971 i 1974 ell també fou enviat a un camp de reeducació a un poble xinès proper a la frontera amb el Tibet. Després d'aquest exili interior, Sijie finalitzà els seus estudis de secundària i ingressà a la facultat d'Història de l'Art. El 1984 una beca li va permetre ampliar els seus estudis cinematogràfics a França. Al nostre país veí, i en paraules d'ell mateix, descobrí el cinema europeu i, molt especialment, la literatura occidental. *Balzac y la joven costurera china* és, en definitiva, una recreació de tots aquest anys de «reeducació», una nostàlgia de joventut i una reivindicació de tot allò que la Revolució Cultural va voler suprimir, però que ell va acabar per descobrir a Europa.

Del llibre a la pantalla

Balzac... és un relat amable sobre l'educació sentimental de tres jo-

ves en un context històric difícil, i on també s'hi uneix els grans temes de la literatura i el cinema: l'amor i l'amistat. Però, més enllà d'això, és una fervent crida a favor de la lectura, la llibertat de pensament i la imaginació. Un homenatge obert i efusiu cap a la literatura, cap el coneixement en general, i cap a l'equilibri entre les cultures i l'educació universalista.

El film es basa en la novel·la homònima de Sijie, la seva primera novel·la i la gran sorpresa literària de l'any a França, on fou tot un *best-seller*. Ell mateix ha realitzat l'adaptació al cine, essent-ne el resultat una versió més que fidel. Per aquells que hagin llegit la novel·la el film no defrauda: conté la mateixa delicadesa, la mateixa senzillesa expositiva i el mateix to poètic i nostàlgic que l'obra literària. Ara, però, se li afegeix la fotografia de magnífics paisatges naturals. La traducció en imatges ha proveït al relat la lluminositat i la brillantor que necessitava, però no ha sabut trencar amb l'estructura episòdica de l'original, cosa que a cops fa el film un xic carregós (per ex., les llargues lectures de llibres). Tanmateix, el film ràpidament ens captiva i, a la fi, ens esperona a llegir i imaginar. Benvingut sigui, doncs!

Fitxa tècnica

Equip tècnic

Direcció: Dai Sijie
Gió: Dai Sijie i Nadine Perront
Producció: Zhao Jun
Música: Wang Pujain
Fotografia: Jean-Marie Dreujou
Muntatge: Julia Gregory i Luc Barnier
Direcció artística: Cao Jiuping
Vestuari: Tong Huamiao
País: França i Xina
Any: 2002
Duració: 116 min.

Equip artístic

Zhou Xun: la jove cosidora
Xen Kun: Luo
Liu Ye: Ma
Wang Shuangbao: cap del poble
Cong Zhijun: sastre ancià
Wang Hongwei: «Gafotas»
Tang Zuohui: moliner
Chen Wei: muller del cap del poble
Chen Tianlu: director del municipi
Fan Qing-Yun: metge

Filmografia

1989
China, mi dolor

1994
Le mangeur de lune

1998
Tang le onzième

2002
Balzac y la joven costurera china